

Słowo od Redakcji

Szanownym Czytelnikom przekazujemy kolejny, 166. numer „Prakseologii”. W numerze 162. szczególną uwagę poświęciliśmy prolegomenom do filozofii przedsiębiorstwa (w związku z 25. rocznicą śmierci Józefa Innocentego M. Bocheńskiego OP), w numerze 163–164 – koncepcji „filozofii praktyczności” (w związku ze 135. rocznicą urodzin Tadeusza Kotarbińskiego i ukazaniem się książki Wojciecha W. Gasparskiego pod tym tytułem), a w numerze 165. relacji pomiędzy prakseologią i etyką oraz wkładowi Wojciecha Gasparskiego do myśli prakseologicznej. W niniejszym numerze szczególne miejsce zajmuje natomiast relacja między prakseologią a teorią organizacji, która jest niezmiernie istotna. Trudna do przecenienia jest tu rola prakseologii, w której znaleźć można teoretyczne podstawy skutecznego rozwiązywania przeważającej części problemów w zakresie zarządzania i teorii organizacji. To właśnie refleksja prakseologiczna dostarcza naukom o zarządzaniu bardzo efektywnych i precyzyjnych narzędzi do oceny racjonalności i efektywności działań oraz procesów organizacyjnych. Zwłaszcza w polskiej tradycji naukowej takie prakseologiczne ujęcie organizacji, jako swego rodzaju funkcjonalnej całości, przyniosło znaczące efekty. Obie te dyscypliny łączył ze sobą w swoich pracach Jan Zieleniewski, który był jednym z głównych inicjatorów – obok Tadeusza Kotarbińskiego – powstania naszego pisma (początkowo pod tytułem „Materiały Prakseologiczne”)¹.

¹ Zob. M. W. Bukala, W. W. Gasparski, *The Polish School of Praxiology: Historical Background, Essential Features, the Founder and Main Representatives*, „Edukacja Filozoficzna”, 74 (2022):

Z tym zagadnieniem wiąże się rozprawa Alojzego Czecha, poświęcona zapoznanej niestety w pewnym stopniu postaci Józefa A. Teslara, który przed stu laty odegrał zasadniczą rolę w recepcji organizatorskich koncepcji Henri Fayola w Polsce. Do oddziaływania między dyscyplinami prakseologii i teorii organizacji (i zarządzania) nawiązuje również recenzja książki Piotra Górskiego *Między nauką a polityką. Środowisko nauk o zarządzaniu i jego refleksja teoretyczna w Polsce lat 1945–2000*², również pióra A. Czecha, a także, pośrednio, artykuł Dariusza Bąka o roli programów etycznych w organizacji.

Opisane w artykule D. Bąka rozwiązania w zakresie tworzenia programów etycznych firmy, nawiązujące do współczesnych przykładów na polu praktyki zarządzania³, zostały przedstawione na konferencji 6 grudnia 2022 roku, która otworzyła cykl konferencji prakseologicznych w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie⁴. Z jednym z przedstawionych tam referatów wiąże się także artykuł Roberta Sroki. Autor ten zestawia teorię infrastruktury etycznej, rozwijaną przez Wojciecha Gasparskiego, z zyskującym obecnie na znaczeniu ruchem Benefit Corporation (*B Corp*), w który włącza się wiele firm w USA i w niektórych krajach Europy, a który zaznaczył swą obecność również w Polsce⁵. Formuła *B Corp* stanowi ciekawy i warty uwagi przykład promowania etyki w biznesie. Warto jednak pamiętać, że w ruchu tym uczestniczą również takie firmy, których działania były wcześniej poddane krytyce przez etyków biznesu, wskazujących, iż wyróżnia je nie tyle spójny i zgodny z etyką styl zarządzania, ile określone zaangażowanie ideologiczne. Pisze o tym Robert Sirco w 17. tomie „Praxiology”, poświęconym przedsiębior-

183–204, patrz: 186–187 i 191–194; a także prace A. Czecha poświęcone osiągnięciom J. Zieleniewskiego.

² Kraków: Wydaw. AGH, 2024.

³ Z działalności firmy Polfarma.

⁴ III konferencja prakseologiczna na SGH planowana jest na styczeń 2026 roku.

⁵ Do ruchu Benefit Corporation należy firma Benefit Systems, oferująca karty Multisport.

czości⁶, oraz Vivek Ramaswamy w swojej głośnej książce *Woke S.A. Kulisy amerykańskiego przekrętu sprawiedliwości społecznej*⁷, w której określa to zjawisko „sygnalizowaniem cnoty” (*virtue signaling*). To zagrożenie jawi się współcześnie jako jedno z największych wyzwań stojących przed etyczną refleksją nad gospodarowaniem. Do tematyki I konferencji prakseologicznej odwołuje się również artykuł Grzegorza Szulczewskiego, dotyczący książki *Przedsiębiorczość. Etyka i odpowiedzialność*⁸, a szczególnie do jej 1. rozdziału, autorstwa Wojciecha Gasparskiego („Przedsiębiorczość: wartości i odpowiedzialność. Retrospekcje i postulaty”, s. 19–36). Zamykający dział „Dyskusje” artykuł Jacka Gniadka SVD poświęcony jest z kolei koncepcji Saifedeana Ammousa, libańsko-palestyńskiego ekonomisty, związanego ze szkołą austriacką i dotyczy żywo dyskutowanego obecnie zagadnienia gospodarowania energią. W tytule książki Ammousa, *Zasady ekonomii*, znajdujemy odwołanie do klasycznej pracy Carla Mengera⁹.

W dziale „Artykuły recenzyjne”, oprócz wspomnianego już tekstu o książce Piotra Górskiego, czytelnicy znajdą również artykuły poświęcone polskiemu przekładowi pracy *Działanie* Jeana Ousseta (artykuł autorstwa niżej podpisanego Marcina W. Bukwały oraz Tomasza Owsianika)¹⁰, a także książce Jakuba Wozinskiego *Od*

⁶ R. Sirco, *The Entrepreneurial Vocation*, [w:] *Entrepreneurship: Values and Responsibility*, ed. W.W. Gasparski, L. Ryan, S. Kwiatkowski (Praxiology: The International Annual of Practical Philosophy and Methodology, 17), New Brunswick (NJ): Transaction Publishers: 153–175 (zob. 160–163).

⁷ V. Ramaswamy, *Woke S.A. Kulisy amerykańskiego przekrętu sprawiedliwości społecznej*, tłum. A. Janus, Warszawa: Wydawnictwo WEI, 2023. Jak przekonuje autor: „Współczesne korporacje wykorzystują każdą okazję, aby zasygnalizować nam swoją cnotliwą tożsamość, abyśmy jako ich klienci mogli pokazać się z własną”, *tamże*: 221.

⁸ *Przedsiębiorczość. Etyka i odpowiedzialność*, red. W.W. Gasparskiego i. Koładkiewicz, Warszawa: Wydawnictwa Naukowe PWN, 2023.

⁹ Zob. S. Ammous, *Zasady ekonomii*, tłum. W. Falkowski, Wrocław: Freedom Publishing, 2024.

¹⁰ J. Ousset, *Działanie*, tłum. M. Beściak, Kraków: Andegavenum, 2021.

*ujścia Wisły po Morze Czarne*¹¹ (również pióra M.W. Bukaly), która dotyczy przede wszystkim historii gospodarczej, ale nawiązuje do pewnych koncepcji prakseologicznych szkoły austriackiej. Kolejny już raz publikujemy w „Prakseologii” krótkie noty recenzyjne¹². W tym tomie poświęcone są one książkom takich autorów, jak: Roland Badder, Dorna Behdadi, Gilbert Chesterton, Jörg G. Hülsmann, Zdzisław Ilski, Matthew Lysiak z Saifedeanem Ammousem, Grzegorz M. Malinowski, Domingo de Soto¹³ oraz Nassim N. Taleb. Czytelnicy znajdą także w niniejszym tomie kolejną bibliografię prakseologiczną (za lata 2022-2023).

Podobnie jak ankieta „Prakseologii” tomu 163–164, ankieta w niniejszym tomie dotyczy zagadnienia etyki w biznesie, ale tym razem postrzeganego z perspektywy samych przedsiębiorców. Ważne jest, aby łamy naukowych periodyków, jak „Prakseologia”, udostępnić także praktykom¹⁴. Prowadząc przez lata swoje przedsiębiorstwa, doskonale znają oni i odczuwają „na własnej skórze” zmieniające się warunki gospodarowania wraz z całym kulturowym, społecznym i politycznym otoczeniem biznesu. Dzięki temu mają oni okazję do zaprezentowania swoich – często bardzo krytycznych – uwag na temat realiów przedsiębiorczości we współczesnej Polsce oraz bolączek z tym związanych. W konsekwencji głos praktyków może stać się bardziej słyszany w środowisku naukowym, eksperckim i politycznym, przekładając się na konkretne decyzje sprzyjające poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Środowisku naukowemu natomiast wsłuchiwanie się w opinie ludzi zmagających się z trudnościami i przeciwnościami w prowadzeniu

¹¹ J. Wozinski, *Od ujścia Wisły po Morze Czarne. Handlowo-gospodarcze tło dziejów Polski*, t. II. (1572–1795), Warszawa: Prohibita, 2022.

¹² Opracowane przez J. Gniadka oraz niżej podpisanych.

¹³ Angielski tłum. traktatu *Deliberatio de causa pauperum* pod red. Wima Decocka, opublikowane w godnej polecenia serii „Sources in Early Modern Economics Ethics and Law”.

¹⁴ Choć jeden z uczestniczących w ankiecie praktyków, Piotr P. Orłowski, jest zarazem autorem monografii naukowej o tożsamości liderów i formacji liderów w biznesie, recenzowanej w „Prakseologii” 165 (2023): 169-172 (przez Adama Machowkiego).

własnych firm może przynieść korzyść polegającą na weryfikacji pewnych utrwalonych postaw oraz stereotypów. Dzięki poznawaniu praktycznych meandrów przedsiębiorczości środowisko naukowe może nie tylko lepiej poznać ciekawe szczegółowe przypadki z praktyki biznesowej, ale i trafniej ocenić uwarunkowania i problemy całych branż oraz rynków. Redaktorem ankiety w niniejszym tomie jest niżej podpisany Wiesław Banach, który zebrał odpowiedzi od przedsiębiorców, opracował je i opatrzył komentarzem.

Nota zamieszczona w dziale *Ad memoriam* przez A. Czecha, poświęcona dorobkowi śp. Kazimierza Zimniewicza (1940–2024), ukazuje akcentowany już związek między prakseologią i teorią organizacji, obecny w myśli tego wybitnego przedstawiciela nauk o zarządzaniu.

Redakcja dziękuje wszystkim, którzy wnieśli wkład do powstania niniejszego tomu, w szczególności Autorom artykułów, recenzji – w tym zwłaszcza Alojzemu Czechowi – oraz Uczestnikom Ankiety i Recenzentom nadesłanych tekstów.

Wiesław Banach i Marcin W. Bukała
(Redaktorzy tomu)

